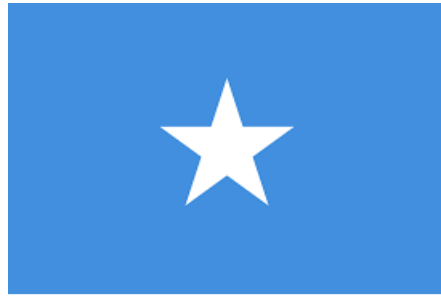

SOMALİ

**İNŞAAT VE MÜTEAHHİTLİK
PAZAR ARAŞTIRMA RAPORU**

Tarih: 31.03.2026

Raporu Hazırlayan: Mogadişu Ticaret Müşavirliği

İÇİNDEKİLER

A. Göstergeler	3
B. Giriş.....	4
C. İnşaat ve Müteahhitlik Sektörünün Genel Görünümü	6
D. Alt Sektörler Analizi	8
1. Konut ve Gayrimenkul Sektörü	8
2. Piyasa Yapısı ve Tedarik Zinciri	9
3. Altyapı.....	11
E. Karşılaşılan Zorluklar	12
F. Fırsatlar	15
G. Güncel Gelişmeler	18
H. Yatırım Alanları.....	20
I. Sonuç ve Değerlendirme.....	23

A. Göstergeler

Nüfus	20 Milyon
Kentleşme Dinamiği	Hızlı şehirleşme; Mogadişu, Hargeisa ve Garowe başta olmak üzere Eyaletlerin başkentleri
GSYH	12 Milyar Dolar
Ekonomik Büyüme Oranı	%4 (IMF, 2024)
Öngörülen Reel Büyüme	2025'te %4, 2029'da %4,5
Kişi Başına Düşen Gelir	737 Dolar (2024)
Yoksulluk Oranı	%54,4 (2024)
İşsizlik Oranı	%30,4
Genç İşsizlik Oranı	%74
İş Gücü Yapısı	Genç ve düşük nitelikli iş gücü ağırlıklı
Yabancı Doğrudan Yatırım (FDI)	765 Milyon Dolar (2024)
Ekonomik Yapı	Özel sektör öncülüğünde, kayıt dışı ağırlıklı
Altyapı Durumu	Yol altyapısı büyük ölçüde yetersiz; toplam yol ağının yalnızca %13'ü asfalt kaplıdır
Altyapı Yatırımları	Dünya Bankası ve AfDB destekli projelerde artış vardır
Elektrik Erişimi	%62
Enerji Maliyeti	Elektrik maliyetleri küresel ölçekte en yüksek seviyelerde seyretmektedir; ortalama ~0,9 USD/kWh

B. Giriş

Somali’de inşaat ve taahhüt sektörü, uzun süren iç savaş ve sınırlı devlet kapasitesinin ardından son yıllarda yeniden şekillenen, en dinamik ekonomik alanlardan biri haline gelmiştir. Özellikle Mogadişu’da gözlemlenen hızlı kentsel büyüme, sektörün yalnızca yeniden inşa sürecinin bir parçası olmadığını, aynı zamanda ekonomik dönüşümün temel taşı haline geldiğini göstermektedir.

Bu dönüşüm, yalnızca piyasa dinamiklerinin doğal bir sonucu değil, aynı zamanda ulusal düzeyde belirlenen kalkınma öncelikleri ile de örtüşmektedir. Nitekim Somali Hükümeti tarafından hazırlanan Ulusal Dönüşüm Planı (NTP 2025–2029) ve buna bağlı olarak geliştirilen 2026–2030 Bankable Projects portföyü, altyapı, lojistik ve ekonomik üretim alanlarını ülkenin büyüme stratejisinin merkezine yerleştirmektedir. Bu çerçevede inşaat sektörü, yalnızca fiziksel yapı üretimi değil, aynı zamanda ekonomik kalkınmanın taşıyıcı sektörü olarak konumlandırılmaktadır.

Bu büyüme, klasik anlamda devlet öncülüğünde gerçekleşen bir kalkınma modelinden farklı olarak, büyük ölçüde özel sektör ve diaspora sermayesi tarafından yönlendirilmektedir. Nitekim Mogadişu’daki modern şehirleşme süreci, savaş sonrası dönemde ana ulaşım arterlerinin yeniden inşası ile başlamış; zamanla konut, ticari gayrimenkul ve büyük ölçekli projelerle genişleyerek çok katmanlı bir yapıya evrilmiştir. Bu durum, Somali’de kentleşmenin planlı bir kamu politikası yerine, talep odaklı ve finansman temelli bir model üzerinden ilerlediğini ortaya koymaktadır.

Şehirde son yıllarda hayata geçirilen yüksek katlı projeler ve planlı yerleşim alanları, yalnızca fiziksel dönüşümü değil, aynı zamanda yatırımcı algısındaki değişimi de yansıtmaktadır. Özellikle diaspora tarafından finanse edilen projeler, sektörde sürekli bir sermaye akışı sağlamakta; bu yönüyle diaspora, yalnızca bir yatırımcı grubu değil, aynı zamanda formel finans sisteminin eksikliğini telafi eden temel bir finansman mekanizması olarak öne çıkmaktadır. Bu yapı, sektörün hızlı büyümesini mümkün kılarken, finansal sistemin kurumsallaşmasını sınırlayan bir denge de oluşturmaktadır.

Öte yandan, Somali genelinde altyapı yatırımlarının artması, sektörün büyümesini destekleyen ikinci temel dinamik olarak öne çıkmaktadır. Ulusal kalkınma çerçevesinde altyapı, ulaşım, enerji

ve lojistik alanlarının öncelikli yatırım alanları olarak belirlenmesi, bu projelerin yalnızca geçici değil, uzun vadeli ve stratejik bir yönelimin parçası olduğunu göstermektedir. Uluslararası finans kuruluşları tarafından desteklenen yol ve kentsel altyapı projeleri, ekonomik hareketliliği artırmakta, şehirler arası bağlantıları güçlendirmekte ve ülkenin bölgesel entegrasyon kapasitesini geliştirmektedir.

Bununla birlikte, sektörün mevcut yapısı önemli yapısal sınırlamalar içermektedir. İnşaat malzemelerinde yüksek ithalat bağımlılığı, maliyetleri artırmakta ve sektörü dış ticaret dalgalanmalarına karşı kırılgan hale getirmektedir. Bu durum yalnızca bir maliyet unsuru değil, aynı zamanda tedarik zincirinin işleyişini ve proje sürelerini belirleyen temel bir faktör niteliğindedir. Benzer şekilde, yüksek enerji maliyetleri yerli üretimin gelişimini sınırlamakta ve sektörün sanayileşme kapasitesini doğrudan etkilemektedir.

Finansman, düzenleyici çerçeve ve teknik kapasite alanlarında gözlemlenen eksiklikler, sektörün büyümesini niceliksel olarak desteklerken, niteliksel dönüşümünü yavaşlatmaktadır. Nitekim ulusal politika belgelerinde de özel sektörün hâlen gelişmekte olan ve kurumsallaşma sürecinde olan bir yapı sergilediği, finansmana erişim ve formelleşme alanlarında önemli boşluklar bulunduğu vurgulanmaktadır. Bu durum, inşaat sektöründe gözlemlenen hızlı büyümenin neden aynı hızda kurumsal bir derinliğe dönüşmediğini açıklayan temel unsurlardan biridir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Somali inşaat ve müteahhitlik sektörü klasik anlamda “az gelişmiş” bir yapıdan ziyade, özel sermaye ve diaspora finansmanı ile şekillenen, hızlı ancak düzensiz bir kentleşme modelini yansıtmaktadır. Bu model, bir yandan yüksek büyüme ve yatırım fırsatları yaratırken, diğer yandan planlama, altyapı ve kurumsallaşma alanlarında önemli boşluklar üretmektedir.

Bu rapor, Somali inşaat ve müteahhitlik sektörünün mevcut yapısını, temel dinamiklerini, karşılaşılan zorlukları ve ortaya çıkan fırsatları bütüncül bir çerçevede analiz ederek, Türkiye merkezli yatırımcılar için stratejik bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır.

C. İnşaat ve Mütcahitlik Sektörünün Genel Görünümü

Somali’de inşaat ve mütcahitlik sektörü, savaş sonrası yeniden yapılanma sürecinin ötesine geçerek, talep temelli ve özel sektör odaklı bir büyüme modeli geliştirmiştir. Son 15 yıl içerisinde gözlemlenen gelişim, yalnızca fiziksel altyapının yeniden inşasını değil, aynı zamanda piyasa dinamiklerinin yeniden oluşumunu da beraberinde getirmiştir. Bu süreçte sektör, merkezi planlamadan ziyade yatırım akışları, diaspora sermayesi ve piyasa talebi tarafından şekillenen bir yapı sergilemektedir. Nitekim ulusal düzeyde yapılan değerlendirmelerde de özel sektörün ekonomik büyümenin temel taşı olduğu, ancak hâlen gelişmekte olan ve kurumsallaşma sürecinde bulunduğu vurgulanmaktadır.

Sektörün gelişimi ilk aşamada temel ulaşım altyapısının yeniden inşası ile başlamış, zamanla konut ve ticari projelerin ağırlık kazandığı daha geniş bir üretim yapısına evrilmiştir. Özellikle Mogadişu’da çok katlı yapıların artışı, yalnızca inşaat hacmindeki büyümeyi değil, aynı zamanda teknik kapasite ve proje ölçeğinde yaşanan dönüşümü de yansıtmaktadır. Bu dönüşümün somut örneklerinden biri, 2026 yılında tamamlanması planlanan yaklaşık 30 katlı Dahab Tower projesidir. Bu tür projeler, sektörün basit yeniden inşa faaliyetlerinden çıkarak daha karmaşık ve yatırım odaklı bir yapıya geçtiğini göstermektedir.

Mekânsal olarak değerlendirildiğinde, inşaat faaliyetlerinin başlangıçta Mogadişu’da güvenlik ve erişilebilirlik açısından avantajlı bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Hodan ve Wabari gibi ilçelerde başlayan yapılaşma süreci, artan talep ve arsa maliyetleri ile birlikte şehir merkezinin dışına doğru genişlemiştir. Bu genişlemenin en belirgin örneklerinden biri, büyük ölçüde diaspora finansmanı ile gelişen Daarasalaam gibi yeni yerleşim alanlarıdır. Bu durum, kentleşmenin planlı bir kamu politikası çerçevesinden ziyade piyasa yönlendirmesi ile ilerlediğini ve altyapı ile üstyapı arasındaki uyumsuzluk riskini artırdığını göstermektedir.

Sektörün finansal yapısı incelendiğinde, büyümenin büyük ölçüde özel sermaye ve dış kaynaklı finansman ile desteklendiği görülmektedir. Diaspora, bu yapı içerisinde belirleyici bir rol oynamakta; özellikle konut ve planlı yerleşim projelerinde doğrudan yatırımcı olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, finansman erişimini kolaylaştırmakla birlikte, kurumsal ve uzun vadeli finansman araçlarının gelişimini sınırlayan bir etki de yaratmaktadır. Dolayısıyla mevcut büyüme

modeli, güçlü bir sermaye akışına dayanmakla birlikte finansal derinlik açısından kırılğan bir yapı sergilemektedir.

Tedarik zinciri açısından sektör, yüksek düzeyde ithalata bağımlı bir yapı göstermektedir. Temel inşaat malzemeleri ağırlıklı olarak Çin, İran ve Pakistan'dan temin edilirken, iç mekân ve finishing malzemelerinde Türkiye önemli bir tedarikçi konumundadır. Bu yapı, maliyetleri doğrudan artırmakta ve proje süreçlerini dış ticaret koşullarına bağımlı hale getirmektedir. Dolayısıyla tedarik zinciri yalnızca bir maliyet unsuru değil, aynı zamanda proje süreleri, kalite standartları ve risk yönetimi üzerinde belirleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

İş gücü yapısı, sektörün bir diğer kritik bileşenidir. Mevcut durumda iş gücünün yaklaşık %60'ı yerel çalışanlardan oluşurken, özellikle teknik uzmanlık gerektiren alanlarda ve finishing işlerinde yaklaşık %40 oranında yabancı iş gücüne başvurulmaktadır. Bu durum, kısa vadede projelerin tamamlanmasını mümkün kılarken, uzun vadede yerel teknik kapasitenin sınırlı kalmasına ve maliyetlerin yükselmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla insan kaynağı yapısı, sektörün sürdürülebilir büyümesi açısından geliştirilmesi gereken temel alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Kurumsal ve düzenleyici çerçeve ise sektörün gelişim hızına paralel bir ilerleme gösterememektedir. Ulusal düzeyde bağlayıcı standartların ve etkin denetim mekanizmalarının sınırlı olması, piyasa içerisinde kalite farklılıklarına ve uygulama risklerine yol açmaktadır. Bu durum, yatırımcı güveni ve yapı güvenliği açısından önemli bir belirsizlik alanı oluşturmakta ve sektörün uzun vadeli kurumsallaşma sürecini yavaşlatmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Somali inşaat ve taahhüt sektörü; güçlü talep, sürekli sermaye akışı ve düşük doyumluk seviyesi ile yüksek bir büyüme potansiyeline sahiptir. Ancak bu büyüme, büyük ölçüde piyasa temelli genişleme, dışa bağımlı tedarik yapısı ve sınırlı kurumsal altyapı üzerine inşa edilmektedir. Bu nedenle sektör, bir yandan hızlı ve esnek bir gelişim modeli sunarken, diğer yandan sürdürülebilirlik, kalite ve ölçeklenebilirlik açısından önemli yapısal sınırlar barındırmaktadır.

D. Alt Sektörler Analizi

1. Konut ve Gayrimenkul Sektörü

Somali’de konut ve gayrimenkul sektörü, inşaat ve müteahhitlik faaliyetlerinin en hızlı büyüyen ve talep açısından en güçlü alt segmentini oluşturmaktadır. Özellikle son 10–15 yıl içerisinde hızlanan kentleşme, nüfus artışı ve diaspora yatırımlarındaki artış, konut piyasasında sürekli ve yapısal bir talep oluşturmuştur. Bu durum, konut sektörünü yalnızca kısa vadeli bir büyüme alanı değil, aynı zamanda uzun vadeli bir yatırım segmenti haline getirmektedir.

Konut piyasasında talep, ağırlıklı olarak diaspora ve yerel orta gelir grubu tarafından şekillenmektedir. Diaspora, özellikle apartman projeleri ve kapalı site (Gated Community) yatırımlarında en baskın alıcı grubunu oluşturmaktadır. Bu yatırımlar, yalnızca konut ihtiyacını karşılamaya yönelik değil, aynı zamanda değer artışı beklentisi ile gerçekleştirilen finansal yatırımlar niteliği taşımaktadır. Yerel orta gelir grubu ise daha çok şehir merkezlerinde yer alan apartman tipi konutlara yönelmekte olup, bu segmentte talep özellikle Mogadişu’da yoğunlaşmaktadır. Bu yapı, konut piyasasında farklı gelir gruplarına göre ayrılan bir talep dinamiğinin oluştuğunu göstermektedir.

Konut piyasasında gelişim, mekânsal ve ekonomik faktörlere bağlı olarak farklılaşmaktadır. Mogadişu şehir merkezinde apartman projeleri öne çıkarken, şehir çeperlerinde daha planlı ve geniş alanlara yayılan villa projeleri dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Daarasalaam gibi bölgeler, büyük ölçüde diaspora tarafından finanse edilen ve planlı yerleşim modeli ile gelişen alanlar olarak öne çıkmaktadır. Benzer bir eğilim diğer şehirlerde de gözlemlenmektedir. Hargeisa’da Rugsan Apartments gibi projeler, daha organize ve kurumsal konut geliştirme modellerinin ortaya çıkmaya başladığını göstermektedir. Garowe’de ise gated community tarzı konut projeleri, artan talep ve yatırım ilgisinin şehirler arası yayılımını yansıtmaktadır. Bu örnekler, konut sektörünün yalnızca Mogadişu ile sınırlı kalmayıp ülke genelinde genişleyen bir yapı kazandığını ortaya koymaktadır.

Konut talebi, Somali genelinde hızlı kentleşme ile doğrudan bağlantılıdır. Özellikle Hargeisa gibi şehirlerde gözlemlenen yüksek nüfus artışı, konut ihtiyacını sürekli olarak artırmaktadır. Son yıllarda şehir nüfusunun hızlı artışı, konut arzının talebi karşılamakta zorlandığını ve bu durumun fiyatlar üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturduğunu göstermektedir. Mogadişu’da ise büyüme,

merkezi bölgelerden çevre alanlara doğru yayılmakta ve yeni yerleşim alanlarının gelişimini tetiklemektedir. Bu süreç, planlı şehirleşmeden ziyade talep ve yatırım odaklı bir genişleme modeli ile gerçekleşmektedir.

Saha verilerine göre, konut fiyatları son 5 yıl içerisinde belirgin şekilde artış göstermiştir. Bu artışın temel nedenleri arasında artan talep, diaspora yatırımları ve inşaat maliyetlerindeki yükseliş yer almaktadır. Özellikle şehir merkezlerinde ve yeni gelişen bölgelerde arsa ve konut fiyatlarında hızlı artış gözlemlenmektedir. Kira piyasasında da benzer bir eğilim söz konusu olup, kira seviyeleri özellikle Mogadişu gibi büyük şehirlerde hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu durum, konut yatırımlarını yatırımcılar açısından daha cazip hale getirmekte ve gayrimenkulü önemli bir değer saklama aracı olarak öne çıkarmaktadır.

Konut projelerinin finansmanı büyük ölçüde diaspora sermayesine dayanmaktadır. Diaspora, özellikle apartman ve site projelerinde hem doğrudan alıcı hem de yatırımcı olarak belirleyici rol oynamaktadır. Yerel bankalar ise daha çok villa projeleri ve orta ölçekli yatırımların finansmanında rol almakta, ancak büyük ölçekli projeler için yeterli finansal kapasiteye sahip değildir. Bu yapı, konut sektöründe finansmanın büyük ölçüde proje bazlı ve sınırlı ölçüde kurumsallaşmış bir yapıda ilerlediğini göstermektedir.

Konut sektörünün büyümesine rağmen, bazı yapısal kısıtlar devam etmektedir. İnşaat maliyetlerinin yüksek olması, malzeme ithalatına bağımlılık, planlama eksiklikleri ve nitelikli iş gücü yetersizliği, sektörün sürdürülebilir büyümesini sınırlayan temel faktörler arasında yer almaktadır.

2. Piyasa Yapısı ve Tedarik Zinciri

Somali'de inşaat ve müteahhitlik sektörünün işleyişi, büyük ölçüde ithalata dayalı bir tedarik zinciri üzerine kuruludur. Yerel üretimin sınırlı olması nedeniyle, projelerde kullanılan malzemelerin önemli bir bölümü dış pazarlardan temin edilmekte ve bu durum sektörün maliyet yapısını doğrudan belirlemektedir. İnşaat faaliyetlerinin hız kazanmasına rağmen, malzeme

üretiminde yeterli kapasitenin oluşmamış olması, sektörü dış ticaret dinamiklerine yüksek derecede bağımlı hale getirmiştir.

Tedarik yapısı incelendiğinde, yapı malzemelerinin belirli ülke gruplarından temin edildiği görülmektedir. Temel inşaat malzemeleri, özellikle demir-çelik ürünleri, ağırlıklı olarak İran ve Pakistan'dan ithal edilmektedir. Daha geniş ölçekte bakıldığında, Çin de bu segmentte önemli bir tedarikçi olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, iç mekân uygulamalarında kullanılan finishing malzemelerinde Türkiye'nin belirgin bir ağırlığı bulunmaktadır. Bu ayrışma, Somali inşaat sektöründe ürün bazlı bir tedarik zinciri yapısının oluştuğunu göstermektedir.

Bu ithalata dayalı yapı, yalnızca malzeme temininde değil, aynı zamanda maliyet ve zaman yönetiminde de belirleyici bir rol oynamaktadır. Nakliye, sigorta ve liman işlemleri gibi lojistik unsurlar, inşaat maliyetlerinin önemli bir bileşenini oluşturmakta; küresel emtia fiyatları ve döviz kuru dalgalanmaları, proje bütçelerinin öngörülebilirliğini sınırlamaktadır. Bu durum, özellikle büyük ölçekli projelerde maliyet kontrolünü zorlaştıran bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Tedarik zincirinin bir diğer önemli boyutu, lojistik altyapının mevcut kapasitesidir. Somali'nin uzun kıyı şeridi ve limanlara erişimi teorik olarak önemli bir avantaj sunmakla birlikte, liman kapasitesi, gümrük süreçleri ve kara içi bağlantılar açısından yapısal sınırlamalar devam etmektedir. Malzemelerin limanlardan proje sahalarına taşınması sürecinde yaşanan gecikmeler ve ek maliyetler, tedarik zincirinin etkinliğini azaltmakta ve proje sürelerini uzatabilmektedir.

Piyasa yapısı açısından sektör, büyük ölçüde parçalı bir görünüm sergilemektedir. Küçük ve orta ölçekli müteahhitler piyasada ağırlıkta olup, büyük ölçekli ve entegre proje geliştirme kapasitesine sahip firma sayısı sınırlıdır. Bu durum, tedarik zincirinde standartlaşmayı zorlaştırmakta ve kalite kontrol süreçlerinde farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda sektörün önemli bir kısmının informel yapılar üzerinden işlemesi, sözleşme yönetimi, maliyet kontrolü ve proje takibi gibi alanlarda sistematik eksikliklere yol açmaktadır.

Malzeme kalitesi ve standartlar açısından da benzer bir tablo söz konusudur. Ulusal düzeyde bağlayıcı standartların ve sertifikasyon mekanizmalarının sınırlı olması, piyasada farklı kalite seviyelerinde ürünlerin dolaşımına neden olmaktadır. Banadir bölgesinde yapı malzemeleri testine yönelik laboratuvar kurulmasına ilişkin girişimler, bu alandaki ihtiyacın fark edildiğini

göstermektedir. Ancak mevcut durumda kalite kontrol sistemleri henüz sektör genelinde yaygın ve etkin bir yapıya ulaşmış değildir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Somali'de inşaat sektörünün piyasa yapısı ve tedarik zinciri, artan talep ve büyüyen proje hacmine rağmen, henüz kurumsallaşma sürecini tamamlamamış bir yapı sergilemektedir. Yüksek ithalat bağımlılığı, lojistik sınırlamalar ve standart eksiklikleri, sektörün maliyetlerini artırırken verimliliğini sınırlamaktadır. Bununla birlikte, bu yapı aynı zamanda malzeme üretimi, lojistik hizmetler ve kalite altyapısı alanlarında önemli geliştirme ve yatırım fırsatlarının bulunduğunu da ortaya koymaktadır.

3. Altyapı

Somali'de altyapı sektörü, inşaat ve müteahhitlik faaliyetlerinin en kritik ve stratejik bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Uzun yıllar süren çatışmalar ve kurumsal zayıflıklar nedeniyle büyük ölçüde tahrip olan altyapı sistemleri, son dönemde uluslararası finansman ve kamu destekli projelerle yeniden inşa sürecine girmiştir. Bu süreç, sektörün yalnızca fiziksel olarak büyümesini değil, aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin yeniden canlanmasını da doğrudan etkilemektedir.

Altyapı yatırımları, Somali'de büyük ölçüde uluslararası finans kuruluşları tarafından desteklenmektedir. Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi kurumlar tarafından finanse edilen projeler, özellikle yol, drenaj ve kentsel altyapı alanlarında yoğunlaşmaktadır. Mogadişu ve çevresinde yürütülen şehir içi ve bağlantı yolları projeleri ile Baidoa gibi şehirlerde gerçekleştirilen altyapı çalışmaları hem ekonomik hareketliliği artırmakta hem de şehirler arası erişilebilirliği güçlendirmektedir. Bu yatırımlar, altyapının yalnızca teknik bir ihtiyaç değil, aynı zamanda ekonomik entegrasyonun temel aracı olduğunu göstermektedir.

Yol altyapısı, Somali'de en öncelikli yatırım alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Mevcut durumda şehirler arası bağlantıların sınırlı olması ve kentsel yol ağlarının düzensiz yapısı, ticaret ve lojistik faaliyetlerin verimliliğini azaltmaktadır. Bu nedenle son yıllarda yürütülen projeler, özellikle ekonomik merkezler ile limanlar arasındaki bağlantıyı güçlendirmeye odaklanmaktadır. Bu gelişmeler, lojistik maliyetlerin düşürülmesi ve iç ticaretin kolaylaştırılması açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Kentsel altyapı açısından bakıldığında, Somali şehirlerinde su, drenaj ve kanalizasyon sistemlerinin büyük ölçüde yetersiz olduğu görülmektedir. Hızlı ve çoğunlukla plansız gerçekleşen kentleşme, mevcut altyapı üzerinde ciddi bir baskı oluşturmakta ve yeni yerleşim alanlarında altyapı eksikliklerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle Mogadişu gibi hızlı büyüyen şehirlerde, yağmur suyu drenajı ve kanalizasyon sistemlerinin sınırlı olması hem yaşam kalitesini düşürmekte hem de yeni inşaat projelerinin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır.

Altyapı gelişiminin önündeki en önemli yapısal kısıtlardan biri enerji sektörüdür. Yüksek elektrik maliyetleri ve arzın düzensiz olması, yalnızca sanayi üretimini değil, aynı zamanda altyapı projelerinin maliyetini de doğrudan etkilemektedir. Enerji altyapısındaki bu sınırlamalar, özellikle büyük ölçekli projelerin uygulanabilirliğini zorlaştırmakta ve yatırım maliyetlerini artırmaktadır. Bu nedenle altyapı ve enerji sektörleri arasında güçlü bir karşılıklı bağımlılık bulunmaktadır.

Kurumsal kapasite ve planlama süreçleri de altyapı sektörünün gelişimini belirleyen önemli unsurlar arasındadır. Merkezi ve yerel yönetimler arasında koordinasyon eksiklikleri, uzun vadeli planlama ve proje önceliklendirme süreçlerini zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda yürütülen kentsel dayanıklılık ve altyapı geliştirme programları, bu alanda kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir. Ulusal düzeyde altyapının öncelikli yatırım alanı olarak belirlenmiş olması, bu sürecin daha sistematik bir yapıya kavuşabileceğine işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Somali'de altyapı sektörü mevcut açıklar ve artan talep nedeniyle yüksek bir yatırım potansiyeline sahiptir. Yol, kentsel altyapı ve bağlantı sistemlerinde devam eden yatırımlar, ekonomik büyümenin temelini oluşturmaktadır. Ancak bu potansiyelin sürdürülebilir bir şekilde hayata geçirilebilmesi, enerji, finansman ve kurumsal kapasite alanlarında eş zamanlı iyileşmelerin sağlanmasına bağlıdır.

E. Karşılaşılan Zorluklar

Somali'de inşaat ve müteahhitlik sektörü, güçlü talep ve hızlı büyüme dinamiklerine rağmen, yapısal sınırlamalar nedeniyle dengeli ve sürdürülebilir bir gelişim süreci sergilemekte zorlanmaktadır. Bu zorluklar, yalnızca operasyonel düzeyde değil, aynı zamanda sektörün maliyet yapısını, yatırım risklerini ve uzun vadeli dönüşüm kapasitesini doğrudan etkilemektedir.

1. İnşaat Malzemelerinde İthalata Bağımlılık

Sektörün temel yapısal sorunlarından biri, inşaat malzemelerinde yüksek düzeyde ithalata bağımlı olmasıdır. Çimento, demir-çelik ve diğer temel girdilerin büyük ölçüde dış pazarlardan temin edilmesi, maliyetleri doğrudan artırmakta ve sektörün küresel fiyat dalgalanmalarına karşı hassasiyetini yükseltmektedir.

Bu yapı, proje maliyetlerinin öngörülebilirliğini azaltmakta ve yatırım kararlarını daha riskli hale getirmektedir. Aynı zamanda tedarik sürelerine bağlı gecikmeler, proje teslim sürelerini uzatarak finansman yükünü artırmaktadır.

Bu durum, yalnızca maliyet temelli bir sorun değil; sektörün rekabet gücünü ve ölçeklenebilirliğini sınırlayan yapısal bir bağımlılık ilişkisi yaratmaktadır.

2. Enerji Maliyetleri ve Yerli Üretimin Sınırlılığı

Enerji sektörü, inşaat sektöründeki birçok yapısal sorunun temelinde yer almaktadır. Elektrik maliyetlerinin yüksek ve arzın düzensiz olması, özellikle çimento ve çelik gibi enerji yoğun sektörlerde yerli üretimin gelişmesini zorlaştırmaktadır.

Bu durum, ithalata bağımlı yapının devam etmesine neden olurken, aynı zamanda sanayi tabanının oluşmasını geciktirmektedir. Sonuç olarak sektör, yalnızca dış kaynaklara bağımlı kalmakta değil, aynı zamanda katma değer üretme kapasitesini de sınırlı tutmaktadır.

Dolayısıyla enerji maliyetleri, yalnızca bir girdi sorunu değil; sektörün sanayileşme potansiyelini doğrudan belirleyen kritik bir darboğazdır.

3. Finansman Yapısının Sınırlılığı

Sektörde finansman büyük ölçüde diaspora sermayesi ve sınırlı ölçüde yerel bankacılık sistemi tarafından sağlanmaktadır. Bu yapı, kısa vadede proje geliştirmeyi mümkün kılarken, uzun vadeli ve büyük ölçekli yatırımların finansmanında önemli bir boşluk yaratmaktadır.

Yerel bankaların kredi kapasitesinin sınırlı olması, özellikle altyapı ve büyük ölçekli konut projelerinde finansman erişimini zorlaştırmakta ve projelerin ölçeklenmesini sınırlandırmaktadır.

Bu durum, sektörün büyümesini devam ettiren mevcut finansman modelinin aynı zamanda onun sınırlarını da belirlediğini göstermektedir. Finansal derinlik sağlanmadığı sürece, büyüme büyük ölçüde parçalı ve proje bazlı kalmaya devam edecektir.

4. Düzenleyici Çerçeve ve Standart Eksikliği

Sektörde ulusal düzeyde bağlayıcı yapı standartlarının ve etkin denetim mekanizmalarının sınırlı olması, kalite ve güvenlik açısından önemli riskler oluşturmaktadır.

Standart eksikliği, proje uygulamalarında farklılıklar yaratmakta; malzeme kalitesi, mühendislik uygulamaları ve yapı güvenliği açısından tutarsız sonuçlara yol açmaktadır. Bu durum, yalnızca teknik bir sorun değil, aynı zamanda yatırımcı güvenini doğrudan etkileyen bir faktördür.

Uzun vadede bu eksiklik, sektörün kurumsallaşmasını yavaşlatmakta ve uluslararası yatırımcılar açısından algılanan riski artırmaktadır.

5. Nitelikli İş Gücü Eksikliği

İnşaat sektöründe teknik ve nitelikli iş gücü eksikliği, operasyonel verimlilik ve kalite açısından önemli bir sınırlayıcı unsur olarak öne çıkmaktadır. Yerel iş gücü geniş olmakla birlikte, teknik uzmanlık gerektiren alanlarda dışa bağımlılık devam etmektedir.

Bu durum, kısa vadede projelerin tamamlanmasını mümkün kılarken, uzun vadede maliyetleri artırmakta ve yerel kapasitenin gelişimini yavaşlatmaktadır. Aynı zamanda bilgi transferinin sınırlı kalması, sektörün kendi teknik ekosistemini oluşturmasını geciktirmektedir.

Dolayısıyla insan kaynağı eksikliği, yalnızca bir iş gücü sorunu değil; sektörün teknik derinliğini belirleyen stratejik bir kısıttır.

6. Kentsel Planlama ve Arazi Yönetimi Sorunları

Şehirleşmenin büyük ölçüde plansız ve piyasa odaklı şekilde ilerlemesi, altyapı ve üstyapı yatırımları arasında uyumsuzluklara yol açmaktadır. Arazi kullanımına ilişkin düzenlemelerin

sınırlı olması, proje geliştirme süreçlerinde belirsizlik yaratmakta ve uzun vadeli şehir planlamasını zorlaştırmaktadır.

Bu durum, kısa vadede hızlı büyümeyi mümkün kılarken, uzun vadede altyapı yetersizlikleri, ulaşım sorunları ve yaşam kalitesinde düşüş gibi sonuçlar doğurmaktadır.

Dolayısıyla mevcut kentleşme modeli, büyümeyi destekleyen bir unsur olmakla birlikte, aynı zamanda gelecekteki maliyetleri ve düzeltme ihtiyacını artıran bir yapı üretmektedir.

Somali inşaat ve müteahhitlik sektöründe karşılaşılan zorluklar, birbirinden bağımsız değil; aksine birbirini besleyen yapısal unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. İthalata bağımlılık, enerji maliyetleri, finansman eksikliği ve kurumsal sınırlamalar birlikte değerlendirildiğinde, sektörün hızlı büyümesine rağmen kırılğan bir denge üzerinde ilerlediği görülmektedir.

Bu çerçevede, mevcut büyüme modeli kısa vadede yüksek yatırım fırsatları sunarken, uzun vadede sürdürülebilirlik ve kurumsallaşma açısından önemli dönüşüm ihtiyaçlarını da beraberinde getirmektedir.

F. Fırsatlar

Somali'de inşaat ve müteahhitlik sektörü, mevcut yapısal eksiklikler ile artan talebin kesiştiği bir büyüme alanı sunmaktadır. Bu durum, sektörü yalnızca yüksek potansiyelli bir piyasa değil, aynı zamanda belirli boşluklar üzerinden şekillenen bir yatırım ortamı haline getirmektedir. Dolayısıyla fırsatlar, genel büyüme beklentisinden ziyade, piyasa yapısındaki eksikliklerin yarattığı somut ihtiyaçlar üzerinden ortaya çıkmaktadır.

1. Konut Piyasasında Süreklilik Gösteren Talep

Somali'de hızlı kentleşme, nüfus artışı ve değişen yaşam tercihleri, konut talebini yapısal olarak güçlü kılmaktadır. Özellikle Mogadişu başta olmak üzere büyük şehirlerde, apartman tipi konutlara ve planlı yerleşim alanlarına yönelik talep istikrarlı şekilde devam etmektedir.

Bu talep, büyük ölçüde diaspora sermayesi ve genişleyen yerel orta gelir grubu tarafından desteklenmektedir. Kira ve satış fiyatlarında son yıllarda gözlemlenen artış eğilimi, konut

projelerini yalnızca kullanım odaklı değil, aynı zamanda yatırım amaçlı bir varlık sınıfı haline getirmektedir.

Bu çerçevede konut sektörü, kısa vadeli dalgalanmalardan ziyade uzun vadeli talep dinamiklerine dayanan bir yatırım alanı sunmaktadır.

2. Altyapı Açıkları ve Proje Akışının Sürekliliği

Somali’de yol, su, drenaj ve kentsel altyapı sistemlerindeki eksiklikler, sektörde sürekli bir proje ihtiyacı yaratmaktadır. Bu alan, klasik anlamda gelişme potansiyelinden ziyade, doğrudan mevcut açıkların kapatılmasına dayanan zorunlu bir yatırım alanı niteliğindedir.

Uluslararası finans kuruluşlarının artan rolü, bu projelerin finansman açısından sürdürülebilir bir çerçeveye oturduğunu göstermektedir. Bu durum, müteahhitlik hizmetleri açısından sürekliliği olan bir iş hacmi oluşturmakta ve sektörde daha öngörülebilir bir proje akışı sağlamaktadır.

Dolayısıyla altyapı sektörü, talep yaratılması gereken değil, zaten var olan ve büyümeye devam eden bir uygulama alanı sunmaktadır.

3. İnşaat Malzemeleri Üretiminde Yapısal Boşluk

Sektördeki en belirgin fırsat alanlarından biri, inşaat malzemelerinde yerli üretimin sınırlı olmasıdır. Mevcut durumda ithalata dayalı yapı, maliyetleri artırmakta ve tedarik süreçlerini dış faktörlere bağımlı hale getirmektedir.

Bu durum, çimento, demir-çelik işleme, prefabrik sistemler ve finishing malzemeleri gibi alanlarda yerel üretim veya yarı mamul işleme yatırımları için doğrudan bir giriş noktası oluşturmaktadır.

Özellikle enerji maliyetlerinin optimize edilebildiği senaryolarda, yerli üretim yalnızca maliyet avantajı sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda sektörün yapısal dönüşümünü hızlandıracaktır.

4. Diaspora Sermayesinin Kurumsallaşma Potansiyeli

Diaspora, sektörde hâlihazırda en önemli finansman kaynağıdır. Ancak mevcut yatırım modeli büyük ölçüde bireysel ve proje bazlı ilerlemektedir.

Bu durum, diaspora sermayesinin daha kurumsal yatırım araçlarına yönlendirilmesi halinde önemli bir ölçeklenme potansiyeli bulunduğunu göstermektedir. Gayrimenkul geliştirme şirketleri, fon yapıları ve ortaklık modelleri gibi araçlar, mevcut sermaye akışını daha organize ve sürdürülebilir hale getirebilir.

Dolayısıyla fırsat, yeni sermaye yaratmaktan ziyade, mevcut sermayeyi daha verimli ve ölçeklenebilir hale getirecek yapıların kurulmasında ortaya çıkmaktadır.

5. Stratejik Konum ve Lojistik Entegrasyon

Somali'nin Hint Okyanusu'na açılan uzun kıyı şeridi ve Doğu Afrika pazarlarına yakınlığı, ülkeyi bölgesel ticaret açısından önemli bir konuma yerleştirmektedir.

Bu coğrafi avantaj, liman bağlantılı yatırımlar, lojistik merkezler ve ticaret koridorları açısından doğrudan yatırım fırsatları yaratmaktadır. Altyapı yatırımları ile desteklendiğinde, Somali'nin yalnızca iç pazar odaklı değil, aynı zamanda bölgesel bir dağıtım merkezi haline gelme potansiyeli bulunmaktadır.

Bu nedenle inşaat sektörü, yalnızca yerel talebe değil, aynı zamanda bölgesel ticaret dinamiklerine bağlı olarak da büyüme imkânı sunmaktadır.

6. Teknik Hizmetler ve Kalite Altyapısında Boşluk

Sektörde yalnızca fiziksel inşaat faaliyetlerine değil, aynı zamanda teknik hizmetlere yönelik belirgin bir ihtiyaç bulunmaktadır. Proje yönetimi, mühendislik, tasarım, kalite kontrol ve denetim hizmetleri, özellikle büyük ölçekli projelerde kritik hale gelmektedir.

Mevcut durumda standart ve denetim eksiklikleri, bu alanı yalnızca destekleyici bir hizmet değil, aynı zamanda temel bir gereklilik haline getirmektedir.

Bu durum, uluslararası standartlarda hizmet sunabilen firmalar için doğrudan bir rekabet avantajı ve giriş fırsatı oluşturmaktadır.

G. Güncel Gelişmeler

Somali’de inşaat ve müteahhitlik sektörü, son dönemde artan proje hacmi, uluslararası finansman akışları ve kurumsal gelişmeler ile birlikte daha sistematik bir yapıya doğru evrilmektedir. Güncel gelişmeler, sektörün yalnızca büyümediğini, aynı zamanda uygulama kapasitesi ve organizasyon yapısı açısından yeni bir aşamaya geçtiğini göstermektedir.

1. Uluslararası Finansman Destekli Projelerin Yaygınlaşması

Son yıllarda Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası destekli altyapı projelerinde belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Mogadişu, Kismayo, Baidoa ve Garowe gibi şehirlerde yürütülen yol, drenaj ve kentsel altyapı projeleri, sektörde düzenli bir iş hacmi oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Bu gelişme, sektörün proje akışının artık yalnızca iç talebe değil, aynı zamanda uluslararası finansman mekanizmalarına da bağlı hale geldiğini göstermektedir. Bu durum, müteahhitlik hizmetleri açısından daha öngörülebilir bir piyasa yapısı oluştururken, aynı zamanda projelerin teknik ve idari standartlarının yükselmesine neden olmaktadır.

2. Kentsel Dayanıklılık ve Planlama Yaklaşımının Güçlenmesi

“Somalia Urban Resilience Project (SURP)” gibi programlar kapsamında yürütülen yatırımlar, şehirleşmenin daha planlı bir çerçeveye oturtulmasına yönelik önemli adımlar olarak öne çıkmaktadır. Yol altyapısı, drenaj sistemleri ve kentsel planlama çalışmalarını içeren bu projeler, yalnızca fiziksel yatırımları değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin uygulama kapasitesini de geliştirmeyi hedeflemektedir.

Bu yaklaşım, sektörde uzun süredir gözlemlenen plansız büyüme modelinden daha koordineli bir yapıya geçişin ilk işaretleri olarak değerlendirilebilir. Ancak bu dönüşümün kalıcı hale gelmesi, kurumsal kapasitenin sürekliliğine bağlı olacaktır.

3. Büyük Ölçekli Stratejik Projelerin Artışı

Son dönemde gündeme gelen büyük ölçekli projeler, sektörün ölçek ve kompleksite açısından yeni bir aşamaya geçtiğini göstermektedir. Mogadişu'da El Maan bölgesinde başlatılan yeni uluslararası havalimanı projesi, kamu-özel sektör iş birliği modeli ile yürütülmekte olup, sektörde daha karmaşık finansman ve uygulama modellerinin devreye girdiğine işaret etmektedir.

Bu tür projeler, yalnızca fiziksel altyapıyı geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda sektörün teknik kapasitesini ve uluslararası entegrasyon düzeyini artırmaktadır. Bu durum, Somali inşaat sektörünün daha büyük ölçekli yatırımları yönetebilecek bir yapıya doğru evrildiğini göstermektedir.

4. Finansal Altyapıda Gelişme Eğilimi

2025 yılında ulusal bir borsanın kurulması, finansal sistemin derinleşmesi açısından önemli bir gelişme olarak öne çıkmaktadır. Her ne kadar bu yapı henüz erken aşamada olsa da sermaye piyasalarının gelişmesi, özellikle inşaat ve gayrimenkul gibi sermaye yoğun sektörler için alternatif finansman araçlarının oluşmasına zemin hazırlayabilir.

Bu gelişme, sektörün mevcut finansman modelinin (diaspora ve sınırlı bankacılık) ötesine geçebilmesi açısından potansiyel bir dönüşüm alanı sunmaktadır.

5. İklim Dayanıklılığı Odaklı Yatırımların Artması

Son dönemde altyapı projelerinde iklim dayanıklılığı kriterlerinin daha belirleyici hale geldiği görülmektedir. Sel yönetimi, su altyapısı ve dayanıklı kentsel sistemler gibi alanlara yapılan yatırımlar, projelerin yalnızca inşa edilmesini değil, aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemektedir.

Bu yaklaşım, sektörün teknik standartlarını yükseltmekte ve proje tasarımında daha bütüncül bir perspektifin benimsenmesine yol açmaktadır. Aynı zamanda yeni teknik uzmanlık alanları ve hizmet ihtiyaçları da ortaya çıkarmaktadır.

6. Güvenlik ve Operasyonel Risklerin Devamı

Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen, güvenlik kaynaklı riskler sektörün operasyonel yapısını etkilemeye devam etmektedir. Özellikle belirli bölgelerde yaşanan güvenlik sorunları, proje uygulama süreçlerinde gecikmelere ve maliyet artışlarına neden olabilmektedir.

Bu durum, sektörün büyümesini tamamen durdurmamakla birlikte, yatırım kararlarında risk yönetiminin merkezi bir unsur haline gelmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla mevcut büyüme, fırsatlar ile operasyonel risklerin birlikte yönetildiği bir denge üzerinde ilerlemektedir.

Güncel gelişmeler, Somali inşaat ve müteahhitlik sektörünün yalnızca genişlemediğini, aynı zamanda daha organize, finansman açısından çeşitlenen ve teknik olarak daha karmaşık bir yapıya doğru evrildiğini göstermektedir.

Ancak bu dönüşüm henüz erken aşamadır ve büyük ölçüde dış finansman, proje bazlı uygulamalar ve sınırlı kurumsal kapasite üzerine dayanmaktadır. Bu nedenle sektör, bir yandan olgunlaşma sürecine girerken, diğer yandan yapısal kırılganlıklarını korumaya devam etmektedir.

H. Yatırım Alanları

Somali’de inşaat ve müteahhitlik sektöründe yatırım alanları, genel büyüme beklentilerinden ziyade, mevcut piyasa boşlukları ve yapısal ihtiyaçlar üzerinden şekillenmektedir. Sektörün mevcut yapısı, yalnızca müteahhitlik faaliyetlerinde değil, aynı zamanda üretim, hizmet ve finansman alanlarında da çok katmanlı giriş fırsatları sunmaktadır. Bu çerçevede yatırım alanları, talebin zaten oluşmuş olduğu ve arzın yetersiz kaldığı segmentlerde yoğunlaşmaktadır. Aynı zamanda, 2026–2030 dönemine yönelik kamu tarafından hazırlanan yatırım portföylerinde altyapı, lojistik ve üretim alanlarının öncelikli sektörler olarak tanımlanması, bu fırsatların yalnızca piyasa temelli değil, aynı zamanda politika düzeyinde de desteklendiğini göstermektedir.

1. Konut Geliştirme ve Planlı Yerleşim Projeleri

Konut sektörü, Somali’de en likit ve öngörülebilir yatırım alanı olmaya devam etmektedir. Özellikle Mogadişu’da şehir merkezinde apartman projeleri, şehir çeperlerinde ise planlı site ve

villa projeleri öne çıkmaktadır. Bu segmentin temel avantajı, talebin büyük ölçüde hazır olması ve diaspora sermayesi tarafından desteklenmesidir. Bu durum, konut projelerini satış ve kira gelirleri açısından daha hızlı geri dönüş sağlayan yatırımlar haline getirmektedir. Bununla birlikte, rekabetin artmasıyla birlikte başarı, yalnızca inşa etmekten ziyade, doğru lokasyon seçimi, proje tasarımı ve güvenlik–altyapı entegrasyonu gibi unsurlara bağlı hale gelmektedir.

2. Yol ve Kentsel Altyapı Projeleri

Yol, drenaj, su ve kanalizasyon altyapısındaki açık, bu alanı en stratejik ve sürekliliği olan yatırım başlıklarından biri haline getirmektedir. Özellikle uluslararası finansman destekli projelerin artması, altyapı yatırımlarında düzenli bir iş hacmi oluştuğunu göstermektedir. Bu eğilim, kamu tarafından önceliklendirilmiş yatırım programlarında da açık şekilde yer almakta olup, altyapı projelerinin orta ve uzun vadede kesintisiz bir yatırım alanı olarak kalacağını göstermektedir. Bu alanda fırsat, yalnızca ana yüklenici olarak değil; taşeronluk, proje uygulama, teknik hizmetler ve bakım–onarım gibi alt segmentlerde de ortaya çıkmaktadır.

3. Çimento ve Temel Yapı Malzemeleri Üretimi

Somali’de çimento ve temel yapı malzemelerinde ithalata bağımlılık, bu alanı doğrudan yatırım fırsatına dönüştürmektedir. Mevcut talep yüksek olmasına rağmen yerli üretim kapasitesi sınırlıdır. Bu durum, özellikle çimento üretimi ve yapı malzemeleri işleme alanlarında yatırım için yapısal bir boşluk yaratmaktadır. Ulusal yatırım planlarında üretim ve sanayi altyapısının geliştirilmesine verilen önem, bu segmentin yalnızca piyasa ihtiyacına değil, aynı zamanda stratejik kalkınma hedeflerine de karşılık geldiğini göstermektedir.

4. Demir-Çelik İşleme ve Finishing Malzemeleri

Demir-çelik ürünleri ve finishing malzemeleri hâlihazırda büyük ölçüde ithal edilmektedir. Bu durum, yerel işleme, montaj ve dağıtım faaliyetleri için daha erişilebilir bir yatırım alanı oluşturmaktadır. Tam ölçekli sanayi yatırımları yerine, yarı mamul ürünlerin yerel ölçekte işlenmesi veya montajı gibi kademeli modeller, daha uygulanabilir bir giriş stratejisi sunmaktadır. Özellikle iç mekân malzemelerine olan sürekli talep, bu segmenti istikrarlı bir pazar haline getirmektedir.

5. Prefabrik ve Modüler Yapı Sistemleri

Hızlı kentleşme ve maliyet baskısı, daha hızlı ve standart üretime dayalı yapı çözümlerine olan ihtiyacı artırmaktadır. Prefabrik ve modüler sistemler, bu ihtiyaca doğrudan cevap verebilecek bir model sunmaktadır. Bu sistemler, konut projelerinin yanı sıra okul, sağlık tesisi ve ofis yapılarında da uygulanabilir olması nedeniyle geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu alanın önemi, yalnızca maliyet avantajından değil, aynı zamanda hız ve ölçeklenebilirlik sağlamasından kaynaklanmaktadır.

6. Teknik Müşavirlik, Mühendislik ve Proje Yönetimi Hizmetleri

Sektörde fiziksel inşaat faaliyetlerinin yanı sıra, teknik hizmetlere yönelik belirgin bir eksiklik bulunmaktadır. Proje geliştirme, mühendislik, tasarım, keşif, kalite kontrol ve proje yönetimi gibi alanlar, özellikle büyük ölçekli projelerde kritik hale gelmektedir. Mevcut standart ve denetim eksiklikleri, bu hizmetleri tamamlayıcı değil, zorunlu bir unsur haline getirmektedir. Bu durum, teknik kapasitesi yüksek firmalar için düşük rekabetli ve yüksek katma değerli bir giriş alanı sunmaktadır.

7. Laboratuvar, Test ve Kalite Kontrol Hizmetleri

Yapı malzemeleri ve uygulama kalitesine yönelik kurumsal altyapının sınırlı olması, test ve sertifikasyon hizmetlerini ayrı bir yatırım alanı haline getirmektedir. Beton, çimento, agrega ve zemin testleri gibi hizmetler hem kamu projeleri hem de özel sektör yatırımları açısından giderek daha gerekli hale gelmektedir. Bu alan, sektörde kalite standartlarının oluşmasıyla birlikte daha da kritik bir rol üstlenecek ve uzun vadede zorunlu bir hizmet segmentine dönüşecektir.

8. İnşaat Ekipmanları ve Makine Kiralama

Artan proje hacmi ile birlikte iş makineleri, ekipman ve şantiye araçlarına olan talep büyümektedir. Özellikle yerel müteahhitlerin yüksek başlangıç maliyetleri nedeniyle ekipman satın almak yerine kiralama modeline yönelmesi, bu alanı daha erişilebilir hale getirmektedir. Makine kiralama, düzenli nakit akışı sağlayabilen ve proje bazlı riskleri dağıtan bir iş modeli sunmaktadır.

9. Mesleki Eğitim ve Teknik Kapasite Geliştirme

Sektörde nitelikli iş gücü eksikliği, yalnızca bir zorluk değil, aynı zamanda dolaylı bir yatırım alanı yaratmaktadır. Özellikle teknik uygulamalar, saha yönetimi ve finishing alanlarında eğitimli personel ihtiyacı yüksektir. Mesleki eğitim merkezleri, uygulamalı teknik programlar ve firma içi eğitim modelleri, hem sektörün verimliliğini artırmakta hem de uzun vadeli kapasite oluşumuna katkı sağlamaktadır.

I. Sonuç ve Değerlendirme

Somali’de inşaat ve müteahhitlik sektörü, talebin belirgin olduğu ve arzın yetersiz kaldığı bir piyasa yapısı sunmaktadır. Bu durum, sektörü yatırım açısından açık ve erişilebilir kılarken, aynı zamanda standartlaşma ve kurumsal derinlik gerektiren bir dönüşüm ihtiyacını da ortaya koymaktadır.

Mevcut yapı, hızlı büyümeyi mümkün kılmakla birlikte, yatırım kararlarında seçici ve stratejik hareket edilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle proje bazlı yaklaşım, doğru segment seçimi ve yerel iş birlikleri, pazarda sürdürülebilir varlık oluşturmanın temel unsurlarıdır.

Bu çerçevede Somali pazarı, doğrudan rekabetten ziyade doğru konumlanma ile avantaj elde edilebilecek bir ortam sunmaktadır. Başarı, mevcut boşlukları doğru okuyabilen ve bu boşluklara uygun çözümler geliştirebilen aktörler için mümkündür.